

**ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
Г-Н НИКОЛА МИНЧЕВ**

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ПО ЧЛ. 110 ОТ ПОДНС

От Александър Димитров Дунчев

народен представител от ПГ на „ПРОДЪЛЖАВАМЕ ПРОМЯНАТА“

ОТНОСНО: Изслушване на министъра на земеделието по въпрос, свързан с прилагането на монополни търговски практики в държавните горски предприятия

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 110 от ПОДНС и въз основа на приложения доклад с мотиви Ви предлагам да бъде извършено изслушване от Народното събрание или Комисията по земеделие, храни и гори на министъра на земеделието относно установените в приложения доклад примери за недобросъвестни и монополни търговски практики, които се прилагат в държавните горски предприятия и които нарушават свободната конкуренция и водят потенциално до милиони левове загуба за държавата. Обект на изслушването могат да бъдат и примерни политики, които в рамките на Закона за горите биха спомогнали за разрешаване на проблемите като прилагането на електронни търгове, преразглеждане на условията за прилагане на ограничението за „местни фирми“, определянето на начални тръжни цени спрямо актуалните пазарни нива, ограничаване срока на дългосрочните договори, разделяне на добива от продажбата, продажбата на пакети с по-достъпен за малките фирми обем, категоризация на фирмите, увеличаване размера на гаранциите по договорите и т.н.

Приложение: доклад с мотиви за изслушването относно прилагането на монополни търговски практики в държавните горски предприятия

СОФИЯ, 13.04.2022 Г.

НАРОДЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ:

/Александър Дунчев/

ДОКЛАД С МОТИВИ ЗА ИЗСЛУШВАНЕ ПО ЧЛ. 110 ОТ ПОДНС

Относно: Прилагането на монополни търговски практики в държавните горски предприятия

По сигнал на горскопромишлени фирми от гр. Ракитово, гр. Тетевен, с. Сърница, с. Сатовча и други селища в България бяха проверени и установени дългогодишни мащабни схеми за нарушаване на свободната конкуренция, водещи потенциално до източването на десетки милиони лева годишно от държавни горски и ловни стопанства в България, като само за последните 4 месеца от родопските стопанства в района на Велинград, Сърница, Доспат, Смолян и Гърмен са загубени над 20 милиона лева, а от продажбата на дървесина чрез дългосрочни договори на начални цени без наддаване – още 17 млн. лева за 2022 г. От схемите се облагодетелстват както фирми, близки до местни кметове (виж разследване на Nova от 2015 г. (<https://nova.bg/news/view/2015/12/13/133308/разследване-прикриват-ли-горските-стопанства-незаконна-сеч>) и разследване на bTV от 2022 г. <https://btvnovinite.bg/predavania/btv-reporterite/btv-reporterite-gorski-igri.html>), така и големи дървопреработватели.

За схемите са подавани редица сигнали през годините в Министерството на земеделието от различни фирми, както и от директорите на държавните предприятия, като последният е подписан от над 30 фирми през лятото на 2021 г., но към днешна дата не са предприети стъпки за ограничаване на схемите. В министерството са постъпили възражения и от АОП (изх.№04-00-185/10.06.2021 г.) за нарушаване на европейските правила за конкуренция при отдаването на дърводобива и продажбата на дървесина. Неблагоприятните икономически и финансови последици са само частично смекчени от опитите на горските предприятия да увеличат прилагането на електронни търгове и разделянето на добива от продажбата на дървесина, но същите са посрещани със съпротива от големите фирми. В същото време, с повишаване търсенето на дървесина през последната година като възобновим и климатично неутрален ресурс, и особено през последния месец поради срива на износа на дървесина от Украйна заради войната, финансовите щети за държавата продължават да растат. В резултат на завишеното търсене през 2021 г. и през първите 3 месеца на 2022 г. са добити рекордни количества едра строителна дървесина (http://www.iag.bg/data/docs/spravkata_01.04.22.xlsx), без това да успява да ограничи спекулата.

С цел проучване на схемите са анализирани 800 тръжни процедури за добив и продажба на дървесина в 20 родопски стопанства (Приложение 1), както и 100 тръжни процедури за дългосрочни договори за добив и продажба на дървесина в цяла България (Приложение 2). При анализите са съпоставени цените, количествата дървесина, видовете тръжни процедури и имената на спечелилите фирми.

В Приложение 1 са включени фирмите, участвали в тръжните процедури през последните 3 месеца за добив и продажба на над 300 000 м3 предимно качествена иглолистна дървесина в родопските горски стопанства Чепино, Алабак, Сърница, Доспат, Ракитово, Родопи, Батак, Акад. Н. Хайтов, Смолян, Широка поляна, Широка лъка, Борино, Борово, Кормисош, Женда, Якоруда, Дикчан, Елешница и Гърмен. Типовете тръжни процедури са „добив на дървесина до склад“, „продажба на стояща дървесина на корен“, „продажба на прогнозни количества дървесина“ (т.е. планирани за сеч, но още не отсечени) и „продажба на добита на склад дървесина“.

Само за последните 4 месеца тези стопанствата са загубили над 20 милиона лева – основно ДЛС Чепино и ДГС Алабак (Община Велинград), ДГС Сърница (Община Сърница), ДГС Доспат, ДГС Смолян, ДГС Якоруда и ДГС Гърмен! Тези загуби се дължат на пропуснати приходи от разликата между реалната пазарна цена на иглолистната дървесина при реална конкуренция и

съответно „нулевата“ (начална) цена, на която дървесината е продавана на големи монополни и близки до кметовете фирми чрез нагласени търгове (виж табл. 1). **Близко 50% от дърводобива и около 2/5 от продажбата на дървесина в изследваните 20 родопски стопанства се извършва на нулеви цени, т.е. на загуба.** Загубите са особено високи с оглед повишеното търсене на иглолистна дървесина и растящите главоломно цени от началото на 2021 г.

В Приложение 2 са включени фирмите, с които към 2022 г. шестте държавни предприятия имат сключени 87 дългосрочни договори за добив и продажба на дървесина (11 за добив и 76 за продажба), от които загубата за държавата за 2022 г. е оценена на 17 милиона лева, получена в резултата от продажбата на над 400 000 пл.м3 при разлика между реални пазарни цени и административно определените цени по договор в размер между 10 и 140 лв./пл.м3.

Преизчислени на годишна база и на ниво държава загубите за горските стопанства и за държавните гори в България възлизат вероятно на десетки милиони лева годишно – средства, които вместо да отиват за заплати, за модернизация, за опазване на горите и дивеча, за противопожарна техника или за поддържане на горските пътища и туристическата инфраструктура, отиват в партийни каси и скъпи автомобили на единични едри дърводобивни босове.

Табл. 1. Сравнение между обемите и цените на възложения дърводобив и продадената дървесина в 20 родопски стопанства чрез различните типове тръжни процедури за периода декември 2021 г. – март 2022 г.

Обем на възложения добив на реална цена	Обем на възложения добив на нулева цена	Обем на продадената дървесина на корен на реална цена	Обем на продадената дървесина на корен на нулева цена	Обем на продадените прогнозни количества на реална цена	Обем на продадените прогнозни количества на нулева цена	Обем на продадената дървесина от склад на реална цена	Обем на продадената дървесина от склад на нулева цена
111266 м3	111088 м3	54410 м3	39223 м3	122534 м3	95084 м3	7565 м3	3534 м3
Достигната чрез наддаване пазарна цена	Продадени на нулева цена	Достигната чрез наддаване пазарна цена	Продадени на нулева цена	Достигната чрез наддаване пазарна цена	Продадени на нулева цена	Достигната чрез наддаване пазарна цена	Продадени на нулева цена
24 лв./м3	29 лв./м3	170 лв./м3	70 лв./м3	263 лв./м3	99 лв./м3	250 лв./м3	110 лв./м3

Схемите се осъществяват по приет законов ред през последните 10 г., който дава свобода на директорите на горските стопанства, особено при политически или корупционен натиск от кметове, депутати, министри или „наши фирми“, да провеждат тръжните процедури за продажба на дървесина от държавните гори по начин, който облагодетелства конкретни големи фирми спрямо всички останали или допуска договорки между фирмите. Възниква въпроса дали смените на директорите на повечето стопанства в България през последната година имат за цел новите кадри да спрат или да гарантират продължаване на схемите. В Родопите този процес засегна ДГС Смолян, ДЛС Чепино, ДГС Алабак, ДГС Сърница, ДГС Ракитово, ДЛС Кормисош, ДГС Триград, ДЛС Извора, ДГС Борино, ДГС Акад. Н. Хайтов, ДГС Доспат.

В резултат на тези схеми няколко родопски фирми са придобили добре изразени монополни позиции, като например „Братя Коцеви“ ООД (32 хил. м3 спечелени на търг за последните 3 месеца), Доспатлес ЕАД (21 хил. м3), Вева груп ЕООД (12 хил. м3) и Фейзал ЕООД (5 хил. м3) спрямо общо продадените 300 000 м3 за анализирания 4-месечен период. Повечето от тези

фирми са с явни връзки с местните общински политически структури: Вева Груп ЕООД се явява собственост на Аида Радева - съпруга на кмета на град Доспат Елин Радев (<https://show.bg/2021/04/01/кметът-от-управляващата-шайка-елин-ра/>), един от съдружниците в Братя Коцеви ООД – Владимир Коцев - е бил общински съветник (ГЕРБ) (<https://www.banker.bg/upravlenie-i-biznes/read/gerb-adjiski-nabezi-v-gorite>) и настоящ съдружник с Веселина Коева – съпруга на кмета на Велинград Костадин Коев в кметската фирма Мебелни магазини Явор ООД (<https://papagal.bg/eik/112666687/58c7>), а Сърма Мутафова от Доспатлес ЕАД до 2014 г. е била съдружничка в друга фирма на кмета на Доспат – СЕВА 3 ООД (<https://papagal.bg/eik/120520365/03a8>).

Тези схеми се прилагат в цяла България, включително и в общинските горски стопанства, но водят до най-големи загуби в стопанства с висококачествена и скъпа дървесина, която е с най-голямо пазарно търсене, като стопанствата в Родопите. Основните 5 схеми са следните:

СХЕМА №1: ОГРАНИЧИТЕЛНИ УСЛОВИЯ В ПОЛЗА НА „МЕСТНИ ТЪРГОВЦИ“

Най-големи загуби за горските стопанства (над 15 милиона лв. за последните 3 месеца в Родопите) се генерират чрез превратно прилагане на разпоредбите на чл. 115 от ЗГ, съгласно които **до 1/3 от дърводобива във всяко стопанство може да се предоставя на т.нар. „местни фирми“ или „местни търговци“**, имащи седалище в съответната община. Тази разпоредба има за цел да защити местния поминък и местните фирми, но поради ограничената конкуренция тези фирми (особено когато са под 20) почти винаги се договорят и си разпределят продаваната от стопанствата дървесина, в резултат на което я купуват на начални цени (т.нар. нулеви цени). Началните цени се определят от горските стопанства, като при динамичен пазар като настоящия могат да са 1-3 пъти по-ниски от пазарните нива.

Доказателства за договорките между фирмите са установени както в разследването на bTV (<https://btvnovinite.bg/predavanja/btv-reporterite/btv-reporterite-gorski-igri.html>), така са видими и в самите тръжни документи – минути преди да бъде входирана офертата на Доспатлес ЕАД „конкурентът“ Вева груп ЕООД оттегля своята оферта (<https://ucdp-smolian.com/files/b3ae7d294c2927b3b28e8ba2857fe4d7.pdf>); в протоколи на ДГС Якоруда (https://docs.uzdp.bg/files/protokol-komisiq_2219-164086790488.zip) и ДГС Гърмен (<https://docs.uzdp.bg/files/protokol-javen-targ-2229-164002713090.doc>) се вижда, че местните фирми са се разбрали да не наддават, а победителят да се определя чрез жребии; в протоколи на ДГС Смолян (<https://ucdp-smolian.com/files/840ee34b03de17dcadeab4122a206073.pdf>), ДГС Алабак (<https://ucdp-smolian.com/files/703374d4dc71c1a290ac801846ddb3ba.pdf>), ДГС Елешница (<https://docs.uzdp.bg/files/protokol-obekt-2211-mt-16407791616.pdf>) и ДГС Селище (<https://ucdp-smolian.com/files/e5e06302fe91b33c47e9779d4d1c4e97.pdf>) се вижда как фирмите са си разпределили обектите, като за един обект има само една оферта, като всяка фирма е подала ценово предложение точно за 1 или 2 предварително договорени обекта, а за останалите обекти в пакета са внесени празни пликове без ценово предложение или изобщо не са подавани оферти. Именно ДГС Селище в Община Сърница е пример как при политическия монопол на една местна партия всички 20 фирми в общината успяват да се договорят за количествата дървесина, която получава всяка фирма, без да се конкурират на търговете и съответно без да наддават, получавайки качествената иглолистна дървесина на цена от около 100 лв./м3. Сходна е ситуацията и в Община Велинград, Община Доспат, Община Смолян, Община Гърмен и в по-малка степен в Община Батак.

Така например, в ДГС Доспат чрез анализ на превозните билети е установено, че водещите фирми Доспатлес ЕАД и Вева груп ЕООД препродават и транспортират част от закупената от ДГС

дървесина на свои конкуренти, които са били заявявали участие в конкретни търгове, но са се отказвали след обещание да получат част от дървесината. Взаимната им полза е, че дървесината е закупена на нулева цена от ДГС, като си поделят реализираната печалба от липсата на наддаване за сметка на горското стопанство. Доспатлес ЕАД препродава дървесина на конкурентната Валдес-98 ЕООД (<https://www.fotoregister.uzdp.bg/public/151893/>), отказала се например да наддава срещу Доспатлес ЕАД на търг 2211-1 (<https://auction.ucdp-smolian.com/files/db4c61046e3b4a58c2ff6d28bdc9568b.pdf>); Вева груп ЕООД препродава на Кьорчеви-Амм ЕООД (<https://www.fotoregister.uzdp.bg/public/151893/>), отказала се от наддаване срещу Вева груп ЕООД на търг 2212-1 (<https://auction.ucdp-smolian.com/files/8d17eec0274b3fa828f26f451320f83f.pdf>); Вева груп ЕООД препродава на Бор-2004 ЕООД – с. Змеица, общ. Доспат (<https://www.fotoregister.uzdp.bg/public/151697/>), недопускана до местни търгове под натиск да не участва, като печели единствено общи търгове след наддаване до реални пазарни нива.

Въпреки установените проблеми, натискът върху горските стопанства да се прилага правилото за „местните фирми“ в максималната законова степен от 1/3 от дърводобива е огромен. Това е видно и от изказванията на представители на Община Батак и фирма „Братя Коцеви“ ООД на работна среща в ЮЦДП на 30.09.2021 г.: http://www.iag.bg/data/docs/protokol_Smolyan.pdf.

От данните се вижда, как при търгове за „местни фирми“ последните почти винаги се договарят и купуват дървесината на нулева/начална цена средно 100 лв./м3, а всички фирми, които участват при реална конкуренция на ненагласени търгове купуват дървесината на средно 250-300 лв./м3. Има и единични родопски стопанства като ДГС Ракитово, ДГС Широка поляна и ДЛС Борово, където тръжните процедури се организират преобладаващо по начин, който генерира истинска конкуренция и поради наддаването при тръжните процедури цените винаги скачат от 1 до 2 пъти (**от начална цена 100 лв./м3 до цени от 200 до 300 лв./м3**). Доказателство за съучастието на много директори е съзнателното ограничаване на конкуренцията чрез прилагането на чл. 115 от ЗГ под корупционния натиск на местните кметове и фирми, както и чрез отказ да коригират началните цени, въпреки информацията от предните търгове за достигнати ценови нива от над 200 лв./м3. От таблиците в Приложение 1 и посочените тръжни дати е видно, че директорите на стопанства са били наясно с реалните пазарни нива, достигнати в района при предходни търгове с реална конкуренция. Но вместо да се възползват от тази информация и да увеличат началните цени преди да организират новите търгове, същите са използвали старите занижени начални цени.

Ограничаване на конкуренцията се постига и чрез избор на типа тръжна процедура (по наредба биват явни и тайни търгове, открити конкурси, електронни търгове, електронни конкурси и др.). Най-лесно се договарят фирмите, когато търговете и конкурсите не са електронни, тъй като единствено при **електронните търгове и конкурси** фирмите не могат да видят и да разберат кои са конкурентите, кой наддава или какви цени ще даде. В Европа не случайно се прилагат основно електронни търгове, но в България по-силните фирми винаги протестират срещу тях, защото затрудняват схемите.

Отделно, анализът показва, че при прилагането на други ограничителни условия (напр. в ДЛС Чепино, ДГС Алабак и ДЛС Кормисош), като напр. ограничението за „местни фирми“ (<https://auction.ucdp-smolian.com/files/d26be9f1a540f9387606422718e65a54.pdf>) или ограничението за продажба на дървесината чрез „добив на корен“, включващо ограничителни технически изисквания за вид и брой машини, секачи и/или коне (<https://auction.ucdp-smolian.com/files/e571ecf590b623ab32ec9b4d84b55ebbb.pdf>), дори при електронните търгове се правят договорки. В протоколи от електронни търгове в ДГС Доспат за неместни фирми, при

които са правени договорки (напр. с плащания на ръка или чрез институционален натиск от близки до водещите фирми общински или държавни служби) и търгът е спечелен на нулева цена, е установен и подхода за контрол дали не участват други фирми, неучаствали в предварителните договорки. Предопределената да спечели търга фирма играе с още една фирма в информационен синхрон, като при липса на „чужди, неразпознати наддавания“, наддаването се прекратява на максимум втора стъпка (виж тук: <https://auction.ucdp-smolian.com/files/db4c61046e3b4a58c2ff6d28bdc9568b.pdf> и тук: <https://auction.ucdp-smolian.com/files/8d17eec0274b3fa828f26f451320f83f.pdf>). На следващи търгове, конкуренцията може да се възстанови, ако се включват още фирми, на които става твърде скъпо на монополиста също да плаща предварително на ръка или да се оказва друг вид институционален натиск (<https://auction.ucdp-smolian.com/files/255f80d13318e8eab087870c406ce2e5.pdf>).

В един от тръжните документи е намерено и доказателство за това, че ограничаването на конкуренцията води не само до финансови загуби за горските стопанства, но и до конкурентно предимство за местни фирми като Братя Коцеви ООД при общите търгове за неместни фирми. В приложения протокол фирмата Адо лес ООД обосновава силно завишените си печеливши оферти за закупуване на дървесина от обекти 2213 (предложена цена 286 лв./м3), 2214 (318 лв./м3) и 2215 (303 лв./м3) в ДГС Борино с аргумента, че се възползва от „компенсиране на високата цена от обекта с налични материали, добити от други обекти със сключени договори на начални цени“ (<https://ucdp-smolian.com/files/1f105c5273b60d7c96f08752fc4539df.pdf>).

Сходни аргументи за недопустимо ограничаване на конкуренцията чрез правилата за „местни търговци“ са включени и в доклад с изх.№ИАГ-24380/05.10.21 г. до МЗм, в писмо с изх.№04-00-185/10.06.2021 г. на АОП, както и в Решение на КЗК с №АКТ-846-26.07.2018 г., но всичките са останали без последствия до сега.

СХЕМА №2: ПРОДАЖБА НА СТОЯЩА ДЪРВЕСИНА НА КОРЕН

В много от родопските стопанства се допуска **продажба на стояща дървесина на корен** - една и съща фирма закупува дървесината още преди да бъде отсечена, като лично я добива и в последствие транспортира до цеховете си. Съгласно чл.51 от наредбата за възлагане на дейности в горските територии продажбата на „стояща дървесина на корен“ се допуска при санитарни сечи и провалени търгове за добив (т.е. в единични случаи), но реално прилагането на тази порочна процедура надхвърля 30% от дърводобива в Родопите и 50% в цяла България, защото позволява повече условия за корупция – избор, който съвсем съзнателно се прави от директорите на горски стопанства под натиска на по-големите фирми и местните политици. Доклад на ИАГ до МЗм с изх.№ИАГ-22744/16.09.2021 г. показва, че при този тип процедури се допускат двойно повече нарушения в гората спрямо случаите на разделени процедури за добив и отделно за продажба на дървесина от склад, тъй като фирмите често се изкушават да добиват дървесината, която им трябва, а не която е маркирана или да добиват повече от разрешеното (виж <https://bird.bg/gori-gate/>), като нарушенията се узаконяват чрез „домаркиране“ след сечта (масова практика, която не подлежи на контрол), ако не са предварително скрити в запасите за сеч. Отделно, тъй като дърводобивната фирма е собственик на добитата дървесина на корен, това създава условия за корупционен натиск върху горските служители с цел занижаване на качеството или количеството на дървесината при експедиция и транспортиране, което е трудно ако една фирма добива и друга фирма закупува дървесината. При тази масова практика се нанасят допълнителни скрити щети за бюджета на горските стопанства, които по експертни

оценки са над 10% от цената на продаваната дървесина на корен. От извършения анализ е установено, че при продажбата на „стояща дървесина на корен“ се генерират преки финансови загуби и поради ограничаване на конкуренцията при тръжните процедури. До тях се допускат единствено фирми с конкретна специализирана дърводобивна техника и секачи, което изключва всички фирми, занимаващи се с преработка или търговия с дървесина (виж <https://ucdp-smolian.com/files/de3fdeaba9c7324cb48b69366f59f4e8.pdf>). В резултат на това се ограничава броя на фирмите, които биха участвали в процедурата за закупуване на дървесина от тези сечища, като на търговете участват само фирми, които трябва да разполагат освен с цех и отделно с дърводобивна техника. При тези условия и поради ограничения им брой последните се договарят, разпределяйки си предварително обектите, без да се достига до реално наддаване (напр. в ДГС Алабак и ДГС Акад. Н. Хайтов). Загубите за последните 3 месеца от тази схема са **минимум 3 милиона лева** в проверените стопанства, като вероятно да са и 4 милиона лв., тъй като ограничителното условие за притежание на техника намалява конкуренцията, в резултат на което разликата между пазарна и начална цена при продажбата „на корен“ е само 100 лв./м3, сравнено с над 150 лв./м3 разлика между начална и пазарна цена при продажбата на прогнозни количества или продажбата от склад.

Пример за огромния интерес на дърводобивните фирми към процедурите за „продажба на стоящата дървесина на корен“ е организирания от тях през последните месеци бойкот срещу търговете за чист дърводобив (т.е. без продажба на дървесината, вкл. без „на корен“) за над 20 000 м3 в ДГС Родопи (<https://ucdp-smolian.com/files/92a0b1679dcd56683e2dd3ae1227fbef.pdf>), ДГС Батак (<https://ucdp-smolian.com/files/d234f6921d9745ce007795301555c412.pdf>) и ДГС Смолян (<https://ucdp-smolian.com/files/f840f9b7dcb7f2a7e8ef44a75dd7fe2a.pdf>). По този начин фирмите карат стопанствата да не разделят добива от продажбата, с цел намаляване на кражбите, а да продават дървесината „на корен“, създаващо условия за всякакви злоупотреби. Като втора предпоставка за бойкота се сочат и ниските разценки за дърводобив, които демотивират инвестициите в техника, както и задържането на секачите да работят в България.

СХЕМА №3: ДЪЛГОСРОЧНИ ДОГОВОРИ

Близо 20% от продаваната дървесина в България е обект на **дългосрочни договори** по чл. 116 от ЗГ за 5-10 (макс 15 г.), имащи за цел насърчаване на дългосрочните инвестиции в горското стопанство. В шестте държавни предприятия през 2022 г. има **активни 87 дългосрочни договори** за добив и продажба на дървесина (11 за добив и 76 за продажба), от които **загубата за държавата за 2022 г. е оценена на 17 милиона лева**, получена в резултата от продажбата на над 400 000 (от общо 470 000 пл.м3) при разлика между реални пазарни цени (осреднени цени от реални търгове с реално наддаване за конкретния вид дървесина на база над 30 протокола от електронни търгове) и административно определените цени по договор в размер между 10 и 140 лв./пл.м3. От 87-те дългосрочни договора само 11 са сключени при реална конкуренция, докато **при останалите 76 е нямало други допуснати участници** и съответно е нямало конкурентни наддавания – повечето са били подготвени за определена фирма.

Анализът на дългосрочните договори показва, че чрез тях не се подпомагат малки и средни фирми, а най-големите и финансово стабилни дървопреработвателни предприятия като Свилоза АД, Кроношпан България ЕООД, Кастамону България АД, Монди Стамболийски ЕАД и др., както и монополни фирми в дърводобива като „Братя Коцеви“ ООД (<https://ucdp-smolian.com/bg/1621668046.html>), „Маркони груп лес“ ЕООД (<https://ucdp-smolian.com/bg/1621668027.html>) и „Експрес-79“ ЕООД в ЮЗДП

(https://docs.uzdp.bg/files/na_koren_belovo_2201d-164378727127.rar). За 2022 г. от всички 470 000 пл.м3 продадени или добивани чрез дългосрочни договори, близо **340 000 пл.м3 (72%)** са продадени директно или на фирми-доставчици на 4-те най-големи предприятия (160 хил. м3 за Свилоза, 135 хил. м3 за Кроношпан, 35 хил. м3 за Монди и 15 хил. м3 за Кастамону). В случая конкуренцията се ограничава чрез административен трик – до търга се допускат единствено фирми, които по реда на чл. 75 (2) от *Наредбата за възлагане на дейности в горите* са заявили предварително желание за участие в търга. Тъй като няма предварителни обяви за процедурите за дългосрочни договори, то на практика директорът на дадено стопанството решава кои фирми да предупреди неофициално, че ще има такъв търг за дългосрочен договор, за да подадат навреме заявление, докато останалите фирми не разбират за търга и не подават заявление, с което отпадат от условията на търга. Така директно се ограничава конкуренцията и съответно се намалява шанса за наддаване. Отделно повечето договори видимо са подготвени за конкретни фирми, като при интерес към едно стопанство от 2-3 фирми дървесината се разделя на 2-3 пакета, за да има за всички.

При анализиранияте 87 дългосрочни договора при 76 от тръжните процедури до участие са били допуснати само 1 фирма, в резултат на което дървесината е продадена на начална цена! За по-старите договори оцеляването се постига и с допълнителни споразумения, чрез които ежегодно се определят цени на дървесината по тези договори близки до началните цени на текущите регулярни тръжни процедури (<https://ucdp-smolian.com/files/8cf272700d5bfbf23865416a25d57eb2.pdf>). И действително анализът на данните в Приложение 2 показва, че към началото на 2022 г. тези „начални“ цени са средно между 1 и 2 пъти по-ниски от реалните пазарни цени, достигани при реално наддаване и конкуренция.

От 87-те договора само 11 са за добив, 12 са за продажба на добита дървесина, а останалите 64 са за порочната практика за продажба на дървесина „на корен“, което е вид скрита концесия и позволява още 10-20% кражби. Това представлява ограничително условие, с което се елиминират фирмите преработватели, които се интересуват само да купуват дървесина, но нямат собствена дърводобивна техника. Втори вид ограничително условие, касаещо самите дърводобивни фирми, е условието за вид и брой техника. Така например в условията за търга за обект 2201-Д за добив и продажба на 5654 м3 годишно в ЮЗДП (ДГС Белово/ДГС Ихтиман) е поставено изискване за притежание на цех за обработка на поне 2800 м3 годишно, 2 бр. специализирани трактори, 2 бр. булдозери!, 3 бр. харвестъра!., 8 бр. трактора/камиона за извоз на дървесината, 8 броя коне, 10 бр. резачки, както и 33 бр. работници – техника и персонал, които вероятно притежава само една фирма в района – Експрес 79 ЕООД. Сравнение с изискваната техника при други сходни процедури показва, че за обект 2201-Д са заложили многократно по-сериозни изисквания за техника и персонал от необходимите за тези количества дървесина. Същата фирма е известна със спорната си репутация (<https://btvnovinite.bg/novinite-ot-dnes/firma-za-darvodobiv-s-desetki-narushenija-vse-oshte-ima-licenz.html>). След парламентарен въпрос дългосрочният договор с Експрес 79 ЕООД е прекратен дни след сключването му.

Данни по държавни предприятия:

В СЗДП има активни 6 дългосрочни договора за продажба на дървесина, като загубата за 2022 г. е **1,8 милиона лева**, получена в резултат при продажбата на 60 000 пл.м3 при разлика между реални пазарни цени и административно определените цени по договор в размер между 10 и 40 лв./пл.м3. От 6-те дългосрочни договора нито един не е сключен при реална конкуренция, тъй като е **нямало други допуснати участници** и съответно е нямало конкурентни наддавания. При една фирма има доказателства, че процедурата е била предварително нагласена за

спечелване от конкретна фирма. От 6-те договора само един е за продажба на добита дървесина, като останалите 5 са за порочната практика за продажба на дървесина „на корен“.

В СЦДП има активни 36 дългосрочни договора (35 за продажба на дървесина и 1 за добив) и 1 договор за голям пакет, като загубата за 2022 г. е **4,3 милиона лева**, получена в резултат при продажбата на 120 000 пл.м3 при разлика между реални пазарни цени и административно определените цени по договор в размер между 10 и 140 лв./пл.м3. От 36-те дългосрочни договора само 6 са сключени при реална конкуренция, докато **при останалите 30 е нямало други допуснати участници** и съответно е нямало конкурентни наддавания. От 36-те договора само един е за добив и 4 за продажба на добита дървесина, като останалите 31 са за порочната практика за продажба на дървесина „на корен“.

В СИДП има активни 17 дългосрочни договора (9 за продажба на дървесина и 8 за добив), като загубата за 2022 г. е **1,9 милиона лева**, получена в резултат при продажбата на 120 000 пл.м3 при разлика между реални пазарни цени и административно определените цени по договор в размер между 10 и 40 лв./пл.м3. От 17-те дългосрочни договора нито един не е сключен при реална конкуренция, тъй като е **нямало други допуснати участници** и съответно е нямало конкурентни наддавания. От 17-те договора само 8 са за добив и 5 за продажба на добита дървесина, като само 4 са за порочната практика за продажба на дървесина „на корен“.

В ЮЗДП има активни 14 дългосрочни договора (12 за продажба на дървесина и 2 за добив), като загубата за 2022 г. е **4,6 милиона лева**, получена в резултат при продажбата на 80 000 пл.м3 при разлика между реални пазарни цени и административно определените цени по договор в размер между 20 и 140 лв./пл.м3. От 14-те дългосрочни договора само 1 е сключен при реална конкуренция, докато **при останалите 13 е нямало други допуснати участници** и съответно е нямало конкурентни наддавания. От 14-те договора само 2 са за добив, като останалите 12 са за порочната практика за продажба на дървесина „на корен“. Последният дългосрочен договор за обект 2201-Д е прекратен дни след сключването му във връзка с оповестената информация, че с изискването за конкретен брой и вид машини и персонал е поставено ограничително условие, на което отговаря само една предварително определена фирма – Експрес 79 ЕООД. А при договора за добив със Свилоза, дървесината е продавана на завода чрез подставени фирми (вкл. чрез злоупотреба с правилото за местни фирми в ДГС Елин Пелин и чрез ценоразпис в други ТП).

В ЮЦДП има активни 8 дългосрочни договора за продажба на дървесина, като загубата за 2022 г. е **2,4 милиона лева**, получена в резултат от продажбата на 50 000 пл.м3 при разлика между реални пазарни цени и административно определените цени по договор в размер между 30 и 120 лв./пл.м3. От 8-те дългосрочни договора 3 са сключени при реална конкуренция, докато **при останалите 5 е нямало други допуснати участници** и съответно е нямало конкурентни наддавания. Всички 8 договора са за порочната практика за продажба на дървесина „на корен“.

В ЮИДП има активни 6 дългосрочни договора за продажба на дървесина, като загубата за 2022 г. е **2 милиона лева**, получена в резултат от продажбата на 40 000 пл.м3 при разлика между реални пазарни цени и административно определените цени по договор в размер между 40 и 100 лв./пл.м3. От 6-те дългосрочни договора нито един не е сключен при реална конкуренция, тъй като е **нямало други допуснати участници** и съответно е нямало конкурентни наддавания. При един търг при липса на наддаване победителят от 2 кандидата е определен чрез жребии, а при други 2 от 6-те търга заявिलите участие фирми са се отказали да участват преди търга. От 6-те договора само 2 са за продажба на добита дървесина, като останалите 4 са за порочната практика за продажба на дървесина „на корен“.

СХЕМА №4: ПРОДАЖБА НА ДЪРВЕСИНА ПО ЦЕНОРАЗПИС

В сигнал на 3 фирми от с. Сатовча се сочи, че строителна дървесина се продава по ценоразпис или чрез пряко договаряне (т.е. на нулеви цени по реда на чл. 71 и чл. 72 от Наредбата за възлагане на дейности в горски територии) на субективно избрани от директорите на стопанствата фирми, като за ДЛС Дикчан и ДГС Гърмен се предполага, че продаденото по този ред количество дървесина е близо 10000 м3 годишно, или **потенциална загуба от 1 милион лева** при текущите разлики от над 100 лв. между нулеви и реални пазарни цени. Доколкото липсва каквато и да е прозрачност при продажбата на дървесина по ценоразпис и чрез пряко договаряне, по-детайлен анализ е невъзможен. От отговор на ЮЗДП до 3те фирми се вижда, че всяка година в ДЛС Дикчан по заявка се предоставят между 6 и 8 хил. м3 (15% от добива) на фирми по ценоразпис, като видимо от справките 2-3 фирми получават десет пъти повече дървесина от останалите.

СХЕМА №5: НИСКИ ГАРАНЦИИ И САНКЦИИ ПО ДОГОВОРИТЕ

Освен монополни права, големите фирми с политически протекции биват толерирани да извършват незаконни сечи, както и да изоставят без да довършат дърводобивните обекти след отсичане на достъпната и най-ценната дървесина и да зарязват недостъпната и по-малоценната дървесина, тъй като **не търпят сериозни санкции или горските служители ги е страх да ги санкционират изобщо поради силните политически връзки на тези фирми**. Така например санкциите, които се налагат чрез задържане на гаранциите по договорите, ако изобщо се задържат, са твърде ниски, защото самите гаранции са твърде ниски (3-5%). Отделно, от страх актове за нарушения се пишат от горските служители и инспектори винаги на редовите горски работници, вместо на собствениците на некоректните фирми, което създава чувство на пълна безнаказаност.

КАК СЕ ФОРМИРА СПЕКУЛА В РЕЗУЛТАТ НА МОНОПОЛА?

Всички тези схеми водят до монополизирание на дърводобива от фирми като „Братя Коцеви“ ООД, тъй като чрез правото на „местна фирма“ (особено при политически протекции) тази фирма закупува през последните 3 месеца близо 20000 м3 от общо 32000 м3 (т.е. 2/3) дървесина (вкл. с дългосрочен договор в ДГС Родопи и ДГС Батак) на нулеви цени (100 лв./м3) на търгове за местни фирми, и това ѝ позволява на търговете с реална конкуренция да наддава над реалната пазарна цена, да елиминира конкуренцията и да изкупува дървесината за 200-300 лв./м3, защото средно на края цената ѝ се формира на около 150-200 лв./м3 – цена, предоставяща нелоялно конкурентно предимство и опции за пазарна спекула. Монополът върху дървения материал и финансовите предимства за определени фирми чрез тези 5 схеми се счита, че позволява и налагането на политически монопол от водещите партии в района – общинският съвет във Велинград е избран с 37% на ГЕРБ и 20% за ДПС, в Сърница с 84% на ДПС и 16% на ГЕРБ и в Доспат с 83 % на ГЕРБ и 7% на ДПС. Това обяснява и интереса да се преназначават директори на горските стопанства. Според отговор на МЗм (<https://www.parliament.bg/pub/PK/48497747-254-06-1108.pdf>) през последната година са сменени директорите на повече от половината стопанства в България, вкл. и директорите на ДЛС Чепино, ДГС Алабак, ДГС Сърница, ДГС Доспат, ДЛС Извора, ДГС Смолян, ДГС Гърмен и др. Въпросът е дали новите директори не са назначени по политическа линия от кметове, областни управители и министри, т.е. с конкретна задача за обслужване интересите на местните силни фирми и кметове. Така например в ДГС Смолян е върнат за директор Станко Делиянчев, срещу когото през 2021 г. е подаден сигнал от бившия областен управител за продажба на дървесина без тръжни процедури, а в ДЛС Извора-гр. Девин е назначена за директор Десислава Арнаудова – съпруга на кмета на Девин Здравко Иванов.

ПОТЕНЦИАЛНИ МЕРКИ ЗА СПИРАНЕ НА СХЕМИТЕ В ДЪРВОДОБИВА

С цел спиране на горепосочените схеми могат да бъдат обсъдени следните административни мерки за елиминиране на схемите за ощетяване на държавните горски стопанства и за възстановяване на свободната конкуренция съгласно препоръките на АОП, КЗК и ЕК:

1. Цялостно въвеждане на електронни търгове съгласно приетото в коалиционния договор
2. Преразглеждане на ограничението за „местни фирми“ като обхват, дял или праг на количеството дървесина, която една фирма може да закупи
3. Определяне на начални тръжни цени спрямо актуалните пазарни нива
4. Ограничаване прилагането на процедури за продажба на „стояща дървесина на корен“ единствено до нормативно определените случаи, т.е. разделяне на добива от продажбата
5. Привеждане на правилата за дългосрочни договори към условията на АОП и европейското законодателство с цел недопускане на монополи, особено в условията на динамичен пазар – ограничаване срока на договорите до 2-3 г. и обема на пакетите
6. Продажбата на пакети с по-достъпен за малките фирми обем
7. Категоризация на фирмите
8. Увеличаване размера на гаранциите, които се задържат при отказ от спечелен търг, при отказ от участие и при нарушения, ощетяващи сериозно горските стопанства и конкурентните правила
9. Въвеждане на правила за прозрачност при кадрването в горите с цел деполитизация
10. Търсене на отговорност за нарушенията в горите от ръководителите на горските стопанства и дърводобивните фирми, а не само от горските работници

Приложение 1: Анализа на 800 тръжни процедури за продажба на дървесина в държавни горски и ловни стопанства в Родопите

(<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1n0ZAkZCFaJWKeefcaZys4cDgCD9ko9IK/edit?usp=sharing&ouid=103610823807886772204&rtpof=true&sd=true>)

Приложение 2: Анализ на 100 тръжни процедури за продажба на дървесина чрез дългосрочни договори в България

(<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1QBoy1mmOA2yX-QaE1W5wOxEpc-GzxNs/edit?usp=sharing&ouid=103610823807886772204&rtpof=true&sd=true>)

СОФИЯ, 13.04.2022 г.

НАРОДЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ:

/Александър Дунчев/